

**PALJU ÕNNE EESTI VABARIIGI
100. JUUBELIKS!**

SULEV LÄÄNE

MTÜ POLIS ASEPRESIDENT

OMAVALITSUSED OLID ESIMESED JA KUNI 1917. AASTANI AINSAD EESTLASTE AVALIKU VÕIMU KANDJAD

Eerik-Juhan Truuväli: „Meie ei tule õiguslikus ja praktilises mõttes "tühjalt kohalt" ega toimi " sõltumatuna" ümbritsevast maailmast“;

Professor Wolfgang Drechsler: *Eesti riik on ajalooliselt välja kasvanud kohalikest omavalitsustest ja eestlased on elanud kogukondlikus iseorganiseerimises kui ühiselu struktuuris sajandeid kauem peaaegu kõigist Euroopa rahvastest;*

Eesti pikk kogukondliku halduse ja kohaliku omavalitsuse traditsioon – nende juhid ja kogukonnad on olnud nii rahvuse, riikluse kui ka kultuuri oluliseks lähtealuseks ja kandjaks, mille baasil loodi Eesti Vabariik.

MUINASMAAKONDADEST JA KIHELKONDADEST NING KÜLADEST KAASAEGSE KOHALIKU OMAVALITSUSENI

Professor Jüri Uluots on eesti kogukondliku halduse tugevust iseloomustanud alates muistsest vabadusvõitlusest, sh kajastades maakondade lepinguid vallutajatega;

Eestlane muutus ajaloos eelkõige majanduslikult subjektiks koos 1816. ja 1819. aastate talurahvaseadustega. Siis sai hakata arendama ka valdu, oma avalikku võimu, esialgu küll mõisa eestkoste all; eestlased pidasid Eestimaa ja Liivimaa talurahvaseadusi niivõrd tähtasteks et esimene üldlaulupidu 1869. aastal pühendati Tartus just seaduse 50. aastapäevale; nüüd saab sellest järgmine aasta mööda 200 aastat!

Eestlane koos lätlastega sai ise oma avalikku võimu hakata looma pea 152 aasta tagasi - 1.10.1886 jõustus meie avaliku halduse esimene seadus Makogguonna Seadus Baltia – merre kubermangudele Ria-Tallinna-ja Kura-male.

UUTE TEADMISTEGA OMAVALITSUST EHITAMAS ...

Koos õiguslike ja praktiliste oskustega oli vajalik saada ka uusi teadmisi kõigis omavalitsuse valdkondades;

Adolf Damaschke. Kogukondlise omavalitsuse ülesanded. Tallinn 1908.

Tõlkinud cand. jur. Konstantin Päts.

1906 aastal kirjutas autor raamatule saatesõnadeks muuhulgas ...

Nüüd ilmub see raamat selle rahva keeles, kes nii suure visadusega ka kõige raskematel aegadel oma rahvuslist iseolemist on kaitsnud ja sellega kõige selgema tunnistuse andnud, et ta, oma väiksuse peale vaatamata, eluvõimuliste rahvaste liigist on, keda kindel tulevik ootab. Nagu ma kuulen, on käesolev kirjatöö esimene, mis Eesti keeles rahvamajanduslisi küsimusi kogukondlise omavalitsuse omavalitsuse seisukohalt seletab...

TEEL OMARIIKLUSELE

Otsustavad sammud eestlaste võitluses oma õiguste eest, sealjuures oma avaliku võimu korraldamisel, ei tulnud kingitusena. Omavalitsuste tähtsust eestlaste avaliku võimu loomisel on rõhutanud paljud rahvusliku ärkamise tegelased, näiteks C.R. Jakobson, Jakob Hurt jt;

1890. aastatel viidi läbi radikaalne haldusterritoriaalne reform, mille käigus esialgu mõisate kaupa moodustunud umbes tuhandest vallast jäi alles ca 400. Omavalitsusjuhid said uues olukorras taas hästi hakkama;

Linnareform andis võimaluse eestlastele ka linnades võimule tulla. Otsustavaks sai 1904 Tallinnas.

Konstantin Päts valiti Tallinna abilinnapeaks, edasi valiti esimeseks eestlasest Tallinna Linnavolikogu esimeheks Jaan Poska. Esimest korda pea 700 aasta jooksul said võimule eestlased. Tallinn sai linnaõigused 1248 Lübecki õigusega.

Omavalitsused olid eestlastele andnud avaliku võimu korraldamise oskuse.

Eesti Vabariik sündiski 24.02.1918.

EESTI OMAVALITSUS KUI RIIGI VUNDAMENT

KÕIK PÕLVKONNAD AASTASADAE JOOKSUL LOONUD JA ARENDANUD
KOGUKUKONDLIKKU ELU JA MÕTLEMIST.

Tuntud riigimees professor Jüri Uluots on öelnud kuulsaks saanud mõtte: „Üks Inglise kuulus jurist ütles, et ei ole vägevamat asutust, mis võiks võistelda oma vanaduse, tähtsuse ja mõjukuse poolest sellega, mida esitab endas Inglise parlament. Seda ütelist võib kohandada ka Eestile. Ei ole õiguslikku põhimõtet, mis võiks Eestis võistelda omavalitsuse ideega vanuselt, pidevuselt ja kasvatuslikult. Eesti omavalitsus on olnud nurgakiviks, millele praegune aeg tugineb”.

EESTI VABARIIGI 50. AASTAPÄEVA AKTUS STOCKHOLMIS 25.2.1968.

Esinevad Rootsi parlamendi nelja erakonna esindajad ja ka kirjanik Karl Ristikivi

(Sören Norrby, Bengt Börjesson, Karl Ristikivi, Birger Nerman, Alf Wennerfors, Stellan Arvidson).

Ristikivi räägib Eestist ja suurriikide poliitikast. Vaatamata väga keerukale olustikule on ikkagi vaja lootust et vabadus tuleb.

Siia sobiks vast tema ühe kuulsama luuletuse read:

**... Ei, meie ei tule kunagi tagasi siia randa.
Aga nii kaua kui hingab meri,
sünnivad alati uued rannad.**

Luulesõnad said tõeks - oleme kõik mererahvad ja meie vabadus sai teoks.

Hoiame seda koos!

PALJU ÕNNE!

**PALJU ÕNNE EESTILE NING
SOOMELE, LEEDULE JA LÄTILE**

-

EDUKAT FOORUMIT!